

MILLIY QADRIYATLAR

Muqimova Shahnoza Hamza qizi

Iqtisodiyot va Pedagogika Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'zbek xalqining milliy qadriyatlari, urf-odatlari, an'analari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Milliy qadriyat, o'zbek millati udumlari, urf-odat, an'ana, xalqparvarlik.

O'zbek xalqining bebaho boyligi bo'lgan milliy qadriyatimizning asl negizini urf-odatlar, rasm-rusumlar, bayram-u sayllar tashkil qiladi. Davlatimiz taraqqiyotining asosiy omillaridan biri, buyuk ajdodlarimizdan meros bo'lib qolgan bebaho ma'naviy boyligi qadriyatlarimizning sarchashmalaridir.

Milliy qadriyatlarimizning jamiyat, millat hayotidagi o'rni, insonning qadr qimmatini, sha'ni, or-nomusi, milliy g'ururi o'ziga xos qadriyatlarni o'zida mujassam etgan.

Har bir millatning o'ziga xos qadriyat urf-odatlari bo'lib o'zbek xalqining qadimdan to xozirgacha o'sha millat bosib o'tgan ijtimoiy taraqqiyot jarayonida shakllangan milliy madaniy meros bo'lib kelmoqda. Boshqacha qilib aytganda, milliy qadriyatlar millatning o'tmishi va buguni bilan bog'liq. milliy qadriyatlar, shubhasiz, millatning ravnaqi yoki inqirozi bilan bevosita bog'liq bo'ladi .

O'zbek milliy qadriyatlarining negizida insonparvarlik g'oyalari yotadi. Uzoq tarix davomida o'zaro munosabatlarida, kundalik turmush tarzida o'zaro hamkorlik va hamdardlik, vafodorlik hamda kattaga hurmatda, kichikka izzatda, bir-biriga suyanish va yaxshi qo'shnichilik, bolajonlik va ota-onaga hurmat, extirom har tomonlama e'zozlanib kelinmoqda.

O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqillikka erishishi bilan mamlakatimizga hozirgi zamon talablariga javob beruvchi umuminsoniy demokratik qadriyatlar xalqimiz turmush tarziga kirib kela boshladi. Demochimizki, xalqimiz o'zi tug'ilib o'sgan yer-zaminga qattiq bog'langan, uni bolaligidan o'rganib, his qilib o'sadigan millat sanaladi.

O'zbekistonning hamma joylarida har yili Navro'z tantanalarini har qachongidan ham shod-u xurramlik bilan kutib oladilar.

Paxtakorlar-u, chorvadorlar, bog'bon-u, sohibkorlar, sanoat, transport xodimlari, quruvchilar va ziyolilar Navro'zning ko'tarinki kayfiyati bilan astoydil mahnat qiladilar.

Qadimiy xalq bayrami Navro'z bayramini tiklanishini respublikamizning butun aholisi mamnuniyat bilan maqullanib ko'tarinki ruhda kutiboldi va hozir ham ardoqli bayram sifatida nishonlanib kelmoqda.

“Navro'z bayrami qilinishi teranxalq an'analari, yerda va tabiatga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, dehqon mehnatini hurmat qilish, mehr-muruvvatga, boshqalarning dardiga malham bo'lishga intilishlari tiklanishning qudratli omili bo'lmoqda. Navro'z xalq bayramining insoniy mohiyati ham ana shundadir”- deyiladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Navro'z xalq bayrami”ni o'tkazish to'g'risida”gi farminida.

Milliy qadriyatimiz bo'lib kelgan Navro'z bayrami haqida qadimiy manbalarda shu narsa e'tiborimizni tortdiki, unda, O'rta Osiyo, Eron va Afg'onistonda Ahamoniylar davrida (miloddan avvalgi VI asrlarda) keng tarqalgan. Navro'z bayramining boy tarixini 25-30 asrga ega deb taxmin qilishimiz mumkin. Shu o'rinda aytish kerakki Navro'z bayrami qachon qay tarzda bizgacha yetib kelishidan qat'iy nazar har tomonlama ilmiy asoslanib koinot va tabiat qonuniyatlari, Quyoshning hamal burjiga kirishi, kunduzning uzaya boshlashi, yorug'likning kuchayishi, tabiatning jonlanishi Navro'z deb qabul qilingan va u yasharish, yangilanish, yangi kun degan ma'nolarni anglatadi.

Beruniyning “Qadimiy xalqlardan qolgan yodgorliklar” nomli kitobida qimmatli ma'lumotlar berib, unda, kichik bayram farvordin oyining oltinchi kunigacha davom etganini ta'kidlagan. Farvordin oyining oltinchi kuni, kata Navro'zning mohiyatini bevsita tabiat bilan bog'laydi va bu haqida shunday yozadi.

“U butun yil unga xizmat qiladigan bir vaqtda ya'ni, bahor yomg'irining birinchi tomchisi tushushidan, gular ochilguncha, daraxtlar gullashidan mevalar yetilguncha, hayvonlarda nasl vujudga kelguncha davom etadigan vaqtda keladi. Shuning uchun Navro'z olamning boshlanishi va yaratilishiga dadil qilingan bu fikrlar Navro'zning qadimdan tabiat va bahor bayrami bo'lganini yana bir karra isboti bo'lishimiz mumkin. Bejizga bobolarimiz Navro'zni yasharish, yangilanish bayrami deyishmagan.

Qadimiy milliy qadriyatlarimizdan biri Navro'z bahorning eng jozibali bayramlaridan biri bo'lib unda odamlar xursandchilik qilishadi. Navro'z saylida bir

qancha milliy taomlarimiz pishiriladi, masalan, sumalak, ko'k somsa, ko'k chuchvara, palov, yarma va boshqa bir qancha taomlarimiz tayyorlanadi. Navro'z bayramida qishloqlarda, mahallalarda, ko'chalarda navro'z sayllari otkaziladi. Katta-yu kichik shod-u xurram bolalarimiz osmonlarda varraklar uchiradi, “Oq terakmi, ko'k terak” kabi o'yinlar ham bayramga o'zgacha shukuh baxsh etadi va qaysidir hududlarda kurashlar o'tkaziladi, yana qaysi bir xonadonlarda qizlarimiz, kelinchaklarimiz qoshlariga o'smalar surib qo'shiqlar hirgoya qilishadi.

Bizdan keying avlodlarga ham shu kabi milliy qadriyatlarimiz o'z holicha yetkazishimiz kerak. Biz milliyqadriyat sifatida birgina Navro'z bayramimizni yoritdik va lekin bir qancha urf-odatlarimiz, an'analarimiz bor ularni ham xuddi Navro'z singari bir so'z bilan ifodalab bo'lmaydi. Shu o'rinda muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev shunday deganlar:

“Agar jamiyat hayotining tanasi iqtisodiyot bo'lsa, uning joni va ruhi ma'naviyatdir. Biz yangi O'zbekistonni barpo etishga qaror qilgan ekanmiz, ikkita mustahkam ustunga tayanamiz. Birinchisi – bozor tamoyillariga asoslangan kuchli iqtisodiyot. Ikkinchisi – ajdodlarimizning boy merosi va milliy qadriyatlarga asoslangan kuchli ma'naviyat” deb takidlaganlar. Va yana shuni aytish kerakki, yoshlarni vatanparvarlik, milliy iftixor ruhida tarbiyalash, buning uchun tarixni yaxshi o'rganish, bu yo'nalishdagi ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish muhimligi takidlab o'tdilar:”Milliy tarixni milliy ruh bilan yaratish kerak. Aks xolda uning tarbiyaviy ta'siri bo'lmaydi. Biz yoshlarimizni tarixdan saboq olish, xulosa chiqarishga o'rgatishimiz zarur“, deyдилar.

O'zbekiston hozir va bundan keyin ham o'z mustaqilligini himoya qila olishi uchun ko'p millatli o'zbekistonliklarning har bir avlodi milliy istiqlol g'oyalari ruhida tarbiyalab borishi barqarorlik va umummilliy totuvlik va bag'rikenglikni yanada mustaxkamlab boradi.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, milliy qadriyatlar, har bir millatning o'ziga xos xususiyatlari, xossalari, belgilari, alomatlarini belgilab boruvchi falsafiy tushuncha bo'li, o'sha millat bosib o'tgan qadimioy o'tmish qadriyatlari ijtimoiy taraqqiyot jarayonida shakllangan milliy madaniy meros xazinasiga qo'shgan hissasini ifodalaydi. Umuminsoniy qadriyatlar esa barcha millat vakillariga xos bo'lgan qadriyatlarni ifodalaydi. Milliy bag'rikenglik turli millatga mansub kishilarning bir-birlarining tilini, dinini, turmush tarzini, urf-odatlari va an'analarini milliy madaniy merosini hurmat qilishni, ularning sha'ni, qadr-

qimmatini, or-nomusini qadrlash orqali amalga oshadigan o‘ziga xos ma’naviy kenglikni, bag’rikenglikni ifoda etadi.

Bugungi O‘zbekiston diniy bag’rikenglik va millatlararo murosa borasida faqat MDH davlatlarida emas, balki butun dunyoga namuna bo‘lmoqda. Tariximizning har qaysi davrida din doimo odamlarda yaxshi hislatlarni ko‘paytirib, yomonlaridan halos bo‘lishga chorlagan, yuksak umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan. Bugungi kunda ma’naviy va diniy jabhalarda kechayotgan murakkab jarayonda barcha millat va din vakillari bir-birlariga nisbatan hamjihatlik bag’rikenglik va o‘zaro hurmat tamoyillariga amal qilishlari doimiy barqarorlikning muhim omillaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 19-yanvar kuni ma’naviy-ma’rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish”Yuksaltirish bo‘yicha yig‘ilishi”da sozlagan fikrlari.
2. WWW. Azziv.uz

Research Science and Innovation House